

Roszek Ludmiła

Data urodzenia: 1913

Geomorfolog, docent Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, członek zwyczajny TNT w l. 1955-2000

Urodziła się w Nowosliwince koło Ługańska (ob. Ukraina) w rodzinie Rosjanina Wasilija Rożkowa, nauczyciela szkół średnich, i Polki Jadwigi z Domańskich, urzędniczki. W 1924 r. wraz z matką i siostrą przybyła do Wilna, gdzie spolszczyła zapis nazwiska. Po przyjeździe uczyła się najpierw w szkole powszechnej, a następnie w Żeńskim Gimnazjum ss. Nazaretanek, które ukończyła w 1933 r. W tym samym roku rozpoczęła studia na USB – początkowo geograficzne i historyczne, a od 1935 r. wyłącznie geograficzne z geologią. Od 1934 r. działała w studenckim Kole Przyrodników i Sodalicii Mariańskiej Akademickiej USB. Od 1937 r. uczestniczyła w badaniach terenowych i w projektach opracowania mapy petrograficznej Wileńszczyzny oraz geografii gospodarczej Wołynia. Magisterium uzyskała w grudniu 1939 r. przedstawiając pracę „Geografia dróg historycznych na Wale Oszmiańskim”. W czasie okupacji sowieckiej uczyła geografii w VI Żeńskim Gimnazjum Państwowym, a podczas okupacji niemieckiej prowadziła nauczanie na poziomie średnim, oraz pracowała na wsi (1941-1944). Od 1944 r. była pracownikiem Muzeum Geologicznego Litewskiego Instytutu Geologicznego. W 1945 r. po przyjeździe do Torunia została asystentką Katedry Geografii Fizycznej na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UMK, następnie starszym asystentem (1946-1952), adiunktem (1952-1955) i docentem (1955-1983). W l. 1947-1948 prowadziła badania terenowe w rejonie Toruń-Chełmża i Działdowo-Lidzbark Welski. Wspólnie z prof. Rajmundem Galonem brała udział w opracowaniu przeglądowej mapy geologicznej Polski. W l. 1948-1950 przygotowała rozprawę doktorską „Moreny czołowe zachodniego Pojezierza Mazurskiego” (promotor Rajmund Galon), obronioną w 1951 r. Prowadziła wykłady z geografii fizycznej i historii odkryć geograficznych oraz działalność popularyzatorską, także poza Toruniem. Uczestniczyła w szczegółowym kartowaniu geomorfologicznym w ramach programu Instytutu Geografii PAN oraz w opracowaniu koncepcyjnym legendy do tej mapy. Od 1955 r. pod jej kierunkiem obroniono 61 prac magisterskich. Mimo znaczącego dorobku naukowego – opieki nad pracami magisterskimi i promocji dwóch doktoratów – władze ministerialne trzykrotnie odrzuciły wniosek UMK o nadanie jej tytułu profesora (ostatni raz w 1981 r.), z powodu jej zaangażowania w Instytucie Miłosierdzia Bożego, którego była współzałożycielką (1948) i prezesem (1948-1991) jako świeckiej wspólnoty życia konsekrowanego. W 1960 r. była oskarżona o działalność w tajnym związku, którego ustrój i cel pozostawały w tajemnicy wobec władz państwowych. W 1962 r. Sąd Najwyższy skazał ją na dwa lata więzienia w zawieszeniu. W l. 1960-1962 była zawieszona w obowiązkach dydaktycznych i przez wiele lat pozbawiona możliwości pełnienia funkcji kierowniczych, z ograniczeniem wyjazdów zagranicznych. Jej referaty na kongresach specjalistycznych poza Polską publikowano jako nadesłane lub przedstawiane przez współautorów. Była członkiem Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Komitetu Badań Czwartorzędowych PAN, PTTK Koło UMK, TNT, gdzie działała w Komitecie Redakcyjnym „Sprawozdań TNT”. Zmarła w Toruniu. Pochowana na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu.

Literatura:

1. Polak W., *Działania Służby Bezpieczeństwa przeciwko Instytutowi Miłosierdzia Bożego. Sprawa Ludmiły Roszko i Janiny Martusewicz w 1960 roku*, w: *Diecezja Chełmińska w czasach komunizmu (1945–1990)*, red. W. Polak, W. Rodzyński, J. Szyling, t. 1, [b. m. w.] 2008, s. 155-188.
2. Niewiarowski W., *Ludmiła Roszko (1913-2000)*, „Przegląd Geograficzny”, 2001, t. 73, s. 208-10.
3. Damazyn M. M., *Profesor Ludka. Życie i wiara*, Toruń 2013.
4. Damazyn M., *Zarys biografii i życia duchowego Ludmiły Roszko*, w: *Ludmiła Roszko (1913-2000). Wybitny geograf i współzałożycielka Instytutu Miłosierdzia Bożego w setną rocznicę urodzin*, pod red. W. Polaka, W. Rodzyńskiego, W. Wysoty, Toruń 2013, s. 93-117.
5. Jackowski A., *Roszkówna (Roszko) Ludmiła (1913-2000)*, w: *Geografowie polscy. Słownik biograficzny*, Kraków 2018, s. 1405–1409.

Anna Supruniuk